

Edukace pacientů na urologii ve FN Olomouc

Marie Schindlerová¹, Bc. Světlana Fišarová²

¹Urologická klinika, FN Olomouc

²Odbor nelékařské péče, FN Olomouc

Každý člověk je individuum, které žije v rozdílných sociálně-kulturně-ekonomických podmínkách, má různé zkušenosti, vědomosti, postoje, návyky. Pojem edukace je odvozen z latinského slova *educare*, *educare*. Znamená to vést vpřed, vychovávat.

Klíčová slova: edukace, edukátor, prezentace, instruktáž, komunikace, informace.

Education of patients at the Department of Urology in Olomouc University Hospital

Every person is an individual living in different socio-cultural-economic conditions and having various experience, knowledge, attitudes, and habits. The word education is derived from the Latin roots 'educare' and 'educare', meaning 'to lead, to bring up'.

Key words: education, educator, presentation, training, communication, information.

Urol. praxi, 2013; 14(3): 138

Edukace znamená výchovu a vzdělávání jedince. Je to proces soustavného ovlivňování a jednání jedince s cílem navodit pozitivní změny v jeho vědomostech, postojích, návycích, dovednostech.

Edukátorem může být učitel, lektor, školitel, zdravotník. Edukant je pacient instruovaný zdravotníkem. Edukace ve zdravotnictví má přispět k předcházení nemoci, udržení nebo navrácení zdraví, přispět ke zkvalitnění života jedince.

Vize Fakultní nemocnice spočívá v zavedení edukačních sester jako služby pro pacienty ke zkvalitnění péče. Implementace edukačních sester ve FN Olomouc na klinikách s lůžkovým oddělením začala v roce 2011. V roce 2012 se vytvořila dokumentace pro zajištění edukace včetně edukačních materiálů.

Edukace se ve FN Olomouc dělí na základní, kterou poskytují všichni nelékařští zdravotníci pracovníci dle kompetencí, specializovanou a úzce specializovanou, kterou poskytují sestry specialistiky a edukační sestry. Úzce specializovaná edukace se týká péče o tracheostomickou kanylu, edukace při komplikacích DM a nových diabetiků, edukace při léčbě kontinuální ambulantní peritoneální dialýzou (CAPD). Specializovaná edukace se věnuje edukacím společným všem pracovištím a také specifickým edukacím pro daná pracoviště. Nejčastější jsou edukace v oblasti před a pooperační péče, prevence TEN, následné péče, sebe-péče a zdravého životního stylu.

Při tvorbě edukačních programů a materiálů spolupracují sestry i s lékaři, nutričními terapeuty, fyzioterapeuty, osvědčila se také spolupráce se studenty Fakulty zdravotnických věd UP v Olomouci.

Na Urologické klinice FN Olomouc je pozice edukační sestry zajištěna sestrou (poloviční pracovní úvazek), která pracuje i ve směnném provozu. K edukaci má k dispozici samostatnou místnost, edukační program na PC, materiály v tištěné po-

době s možností psaní poznámek k individuální potřebě pacienta.

Součástí práce edukační sestry je aktivní vyhledávání pacientů s frekventovanou diagnózou daného oddělení. Zjišťování edukačních potřeb se děje hlavně pozorováním, rozhovorem, zjišťováním informací z dokumentace. Zdrojem informací může být i rodinný příslušník.

Důležitá je spolupráce se staniční sestrou, kolegyňmi ve službě a lékaři. Svě místo má také konzultační schůzky s vedoucí odboru nelékařské péče.

Pro celou FN Olomouc jsou vypracována společná průřezová témata, např. Diabetes mellitus, Prevence TEN, Stomie, PEG, Hypertenzní nemoc, Péče o tracheostomickou kanylu a pomůcky aj. Dále pak speciální – specifická témata pro urologické oddělení, např. *Péče o permanentní močový katétr*, *Péče o epicystostomii*, *Péče o nefrostomický drén*, *Rady a pokyny pro nemocné s ledvinovými kameny*, *Rady a pokyny při zánětu močových cest a preventivní opatření*, *Pitný režim aj.*

Přínosné je používání didaktických zásad edukace, což jsou obecné požadavky, pravidla, vycházející ze základních zákonitostí vyučovacího procesu (např. zásada názornosti, spojení teorie s praxí, přiměřenosti, vědeckosti, aktuálnosti, zpětné vazby, ...).

Průběh edukace se sestává z edukačního programu (stanovení hlavního cíle pro klienta, dílčí cíle, obsah edukace, vlastní edukace, otázky a odpovědi). Edukace je vždy individuální, závisí na zdravotním stavu klienta, věku, vzdělání... Při verbální komunikaci se vždy přizpůsobujeme řeči edukantů, nejdůležitější je naslouchat.

Edukaci provádíme individuálně, skupinově a hromadně. Edukační metody jsou teoretické (klasická přednáška, vysvětlování – fotografie, model, schéma), teoreticko-praktické, nejčastěji

rozhovor, praktické (instruktáž) a nebo forma prezentace (diskuze, konzultace, písemný materiál)...

Pro každého pacienta je edukace naplánovaná, dle jeho konkrétního onemocnění. Vedení dokumentace je podloženo „Záznamem o edukaci edukační sestrou“. Obsah záznamu je tvořen charakterem edukace, komunikační bariérou, datem a hodinou edukace, tématem edukace a použitými edukačními metodami. Záznam je stvrzen podpisem a razítkem edukační sestry a připojením podpisu pacienta. Každý edukační záznam je určený k zápisu dvou edukačních témat, nebo reedukací klienta, pokud to situace z jeho strany vyžaduje. Originál tiskopisu se ukládá do dokumentace pacienta a kopie je uložena na odboru nelékařské péče.

Závěr

Jsmo teprve v začátcích formování edukačního procesu u pacientů, kterým se nově dostává informační podpory ke konkrétním onemocněním. Projekt edukačních sester se jeví přínosným pro pacienty i pro personál. Hodnocení pacienty jsou vesměs kladná, pozitivně hodnotí, že jim někdo věnuje dostatek času na otázky a odpovědi. I vzhledem ke krátké době používání projektu je nutno říci, že edukační proces začíná vést k pozitivním změnám – změně postojů klientů ke svému onemocnění.

Literatura

1. Juřeniková P. Zásady edukace v ošetrovatelské praxi, Grada Publishing, a.s., 2010.

Marie Schindlerová

Urologická klinika FN Olomouc
I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc
m.schindlerova1@seznam.cz

